

СУЧАСНИЙ СТАН ІННОВАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ЧЕРНІГІВЩИНИ

©Полковниченко С.О., 2017

Розвиток регіону, його конкурентоспроможність, привабливість для суб'єктів економіки і населення значною мірою залежить від якості інноваційного середовища, яке дає змогу створити умови для ефективного використання наявного інноваційного потенціалу, розробки, освоєння та впровадження нових технологій у всіх сферах економіки.

Інноваційне середовище трактується вченими як сукупність взаємопов'язаних суб'єктів інноваційного процесу та інноваційної інфраструктури, що характеризуються високою інноваційною активністю, діють у сприятливому інноваційному кліматі, який дозволяє через інноваційну поведінку реалізувати інноваційний потенціал регіону [1].

Інноваційне середовище формується під впливом різних факторів, які стимулюють інноваційну активність суб'єктів регіону або стримують її. До стимулюючих факторів відносяться: високий інноваційний потенціал та наукова активність регіону; висока інноваційна активність бізнесу; державна підтримка інноваційної діяльності, в тому числі фінансування; режим найбільшого сприяння для розвитку інноваційних підприємств регіону; інноваційна інфраструктура, розвинута система інформаційної підтримки; сприятливі умови комерціалізації наукових розробок; висока конкурентоспроможність інноваційної продукції; попит на інновації тощо.

Стримуючими факторами є: низька інвестиційна привабливість регіону; нестача інвестицій для реалізації інноваційного потенціалу; незатребуваність наукових розробок; відсутність дієвого механізму стимулювання інноваційної активності, слабке фінансування; неузгодженість дій уряду, бізнесу, науки, освіти, фінансових організацій; відсутність зацікавленості суб'єктів регіону в реалізації інноваційної діяльності; слаборозвинені інформаційні зв'язки учасників інноваційної діяльності; відсутність фінансових важелів та стимулів для наукових розробок; високі ризики, пов'язані з інноваційною діяльністю тощо.

Якість інноваційного середовища можна визначити як сукупність певних характеристик, якими повинно володіти інноваційне середовище для відповідності своєму призначенню. Ця сукупність характеристик повинна включати в себе показники технічного, економічного, соціального, інформаційного та наукового потенціалу середовища.

Висока якість інноваційного середовища регіону може бути забезпечена за рахунок: наявності розвиненої інноваційної інфраструктури як місця для створення інновацій, інвесторів як джерел коштів для реалізації інноваційних проєктів, достатнього інноваційного кадрового потенціалу, потенційно здатного створювати та впроваджувати інновації, різноманітних посередників, розвиненого ринку і платоспроможних споживачів, з якими пов'язаний комерційний успіх інноваційних проєктів.

Проведене дослідження інноваційного середовища Чернігівщини свідчить про стійку тенденцію до зменшення кількості організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи. Якщо в 2011 р. їх налічувалось 21, то у 2015 р. – лише 15, з яких тільки одна організація (6,7% їх загальної кількості) представляла заводську науку.

Загальний обсяг фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт у 2015 р. становив 52,1 млн грн, що на 38% більше ніж у 2014 р., але на 23,2% менше ніж у 2013 р. На виконання цих робіт із бюджету надійшло 29,8% загального обсягу фінансування, що на 4,7% менше, ніж у 2014р. Кошти іноземних замовників становили 43,7%, власні кошти наукових організацій – 25,6%, замовників України – 0,9%. Інноваційну спрямованість мали лише 4,9% усіх

наукових та науково-технічних робіт, з яких 25,0% – нові матеріали, 17,5% – нові сорти рослин та породи тварин, 12,5% – нові технології, 5,0% – нові вироби [2].

Для останніх років характерно збільшення зайнятого населення з повною вищою освітою. Підвищення рівня освіти при наявності відповідних робочих місць, безумовно, покращує стан інноваційного середовища регіону. Водночас економічний спад, відсутність робочих місць, низька якість регіонального середовища життєдіяльності посилює міграцію населення і веде до відтоку кваліфікованих кадрів. У 2015 р. на Чернігівщині продовжувався відтік інтелектуального капіталу. Зокрема, на кінець 2015 р. в наукових організаціях області працювало 665 осіб, що на 10,9% менше ніж у 2014 р. [2].

Про слабку розвиненість інноваційної інфраструктури в Чернігівській області свідчить наявність незначної кількості і недостатньої різноманітності її об'єктів, спрямованих на підтримку підприємництва: бізнес-центри – 2; фонди підтримки підприємництва – 2; кредитні спілки – 24; біржі – 2; інформаційно-консультаційні установи – 3; агенції розвитку – 7 тощо [3].

Погіршують якість інноваційного середовища Чернігівщини застарілість основних фондів (капіталу), низька сприйнятливість підприємницького сектору до інновацій на фоні нестачі обігових коштів, нерозвиненість внутрішнього ринку області, зниження купівельної спроможності населення внаслідок зменшення реальних доходів; ускладнення відносин з основними торговельними партнерами.

За рівнем інноваційної активності Чернігівська область у 2015 р. займала двадцяте місце серед регіонів України. Частка підприємств, що займалися інноваціями в області, становила 13,3%, в Україні – 17,3%. Інноваціями в промисловості області в 2015 р. займалися 15 підприємств, в 2014р. їх кількість становила 32 (13,1% загальної кількості промислових підприємств), у 2013р. – 45 (20,7%) [2].

Серед основних причин погіршення інноваційного середовища регіону можна назвати політичну, економічну та фінансову нестабільність в країні, відсутність дієвих стимулів до оновлення засобів виробництва, недосконалий механізм банківського кредитування суб'єктів господарської діяльності, неефективність трансферу технологій, сировинну орієнтацію експорту продукції. Негативно відображаються на якості регіонального інноваційного середовища, низькій результативності інноваційної діяльності також несистемність та непослідовність у проведенні інноваційної політики держави, відсутність чітко структурованих її цілей та завдань.

Формування сприятливого інноваційного середовища повинно стати пріоритетним завданням держави, регіональних органів влади та бізнесу. При його вирішенні важливо забезпечити не тільки координацію їх цільових функцій, але й високу ступінь інтеграції з потенційними інвесторами та одержувачами інвестицій. Враховуючи особливості регіону, його наявні науковий, освітній, демографічний та інші потенціали, необхідно проаналізувати структуру інноваційного середовища, з'ясувати причини ігнорування інновацій реальним сектором, розробити механізм, що забезпечує перетворення наукових розробок в інноваційні товари, активне оновлення продукції і технологій.

Література

1. Забуга Е. В. Инновационная среда кластера [Электронный ресурс] / Е.В.Забуга // Современные технологии управления. – 2014. – №11(47). – Режим доступа: <http://sovman.ru/article/4703/>

2. Наукова та інноваційна діяльність у Чернігівській області. Статистичний збірник [Електронний ресурс].– Чернігів: Головне управління статистики у Чернігівській області, 2016. – 67 с. – Режим доступу: <http://chernigivstat.gov.ua/books/nauk.php>

3. Програма розвитку інвестиційної, зовнішньоекономічної та виставково-ярмаркової діяльності Чернігівської області на 2016-2020 роки «Чернігівщина – конкурентоспроможний регіон». – Чернігів, 2016. – 81 с. [Електронний ресурс].– Режим доступу: https://chor.gov.ua/images/Razdely/Norm_docum/Rishennia/7_sklykannia/3_sessiya/Chernigivshchina_konkurentospromozhniy_region.pdf

Бібліографічний опис:

Полковниченко С.О. Сучасний стан інноваційного середовища Чернігівщини / С.О.Полковниченко // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: виклики постіндустріальної економіки», Львів, 18–19 травня 2017 р. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – С.814-815.